

Europar Batasunaren aukera euskal gatazkan: trantsizio formulen bila

**KOLDO GOROSTIAGA
ELENA BELOKI**

Zuzenbidean doktorea eta eurodiputatu ohia
Zientzia Politikoetan lizentziaduna

Euskal Herriko lurralde gatazka definitu, eta Europako markoan barnebildu; eta Europar Batasunak beste gatazka batzuetan (Zipre eta Irlanda) bilatutako irtenbideak aztertu, horixe izan da orain arte, aurreko bi artikuluetan, eginiko bidea. Tenorea da, hortaz, irtenbide komunitarioek Euskal Herriko auzian jorra litzaketen formulak aztertzeke. Ez, noski, proposamen biribil eta erabatekorik zehazteko, baina bai, gutxienez, eta kontraesanak kontraesan, esplorazio bideari ekiteko. Esan nahi dugu horrekin, euskal gatazkaren konponbidean bestelako gako, tresna eta bideak aintzat hartuko ditugula, gatazkaren korapiloa askatzen lagun dezaketelakoan; azken batean, Euskal Herria europar herrialdea da eta.

Lurraldetasuna izan da lanaren ardatza; batetik, nazio-estatuaren arteko etengabeko gatazka iturri izan delako, eta bestetik, merkatuen globalizazioak eta integrazio prozesuek kolokan eta kontraesanez beterik ipini dutelako kontzeptua.

Kontraesanaren mugimendua interesatu zaigu. Batetik, lurraldetasunaren auzia; hots, lurraldetasunaren barne antolaketa estatu bakoitzari dagokio, eta gaurko mugek estatuaren subiranotasunaren esparru geografikoa zedarritzen

jarraitzen dute. Beraz, nolabaiteko mugiezintasun dimentsioa aipa genezake. Eta bestetik, integrazio prozesuak merkatuaren beharren arabera lurraldetasunaren aldakortasuna ahalbideratzen du. Ildo horretan, Saskia Sassenen gogoeta aipagarria da. Bere ustez, aldakortasunak nazio-estatu mugak gainditu eta muga demarkazio zein formazio sozial berrietara pasatu beharra dago.

Hausnarketarako, lurralde kontraesana berreskuratu nahi izan dugu, zeren lurraldetasuna finkoa al da? Soilik modu hermetiko gisa ulertzerik al dago? Nortasun juridikodun lurraldetasunari antolaketa bakarra al dagokio, nazio-estatu, hain zuzen ere? Edota nazio emantzipazioaren ibilbidean zehar, Europar Batasunak Euskal Herriari bere lurraldetasuna aitortuko liokeen formula trantsitoriorik bidera diezaioke? Europar Batasunak ipar berririk eskain diezaioke Euskal Herriko gatazkari?

Galdera horiek lagundu digute jarraian agertzen dugun analisiaren xedea zehazten; alegia, lurralde auzia gainditzen lagun dezaketen Europar Batasunaren erregio-politika komunitarioaren belaunaldi berriko lanabesei buruzko hausnarketa kritikoa.

Finean, Europar Batasunak euskal gatazkan aktore eta marko gisa jokatu beharko lukeen paperaz hausnarketa egin nahi izan dugu. Azken gogoetak dioenez, Frantzia eta Espainiaren arteko mugaren irautea Europar Batasunaren mugen desagertzearen iruzurra da eta. Eta mugak dirauen bitartean, luze jo duen gatazka ere iraunen baitu.

Europar Batasuna: gatazkaren ebazpenaren parte ote?

Estatuak, nazioarteko komunitateko subjektu bakarrak?

Espainiar eta frantziar nazionalistek ez dute atsegin XX. mendea Historiako aldi emankor gisa oroitzea, europar es-

tatu berrien jaiotzari dagokionez. Eta zuzen dabilta. Aski da Kubaren independentzia garaian (1898) Europako kontinente barruan barne mugak zein ziren ikustea —une hartan piztu ziren katalanen eta euskaldunen estrategia «separatistak»— eta gaurko egunean muga horiek zein diren ikustea, franko-espainiar nazionalismo handia norainoko zorabioan erori den ohartzeko.

Hala da, bai. Versaillesko Tratatutik (1919) Montenegron oraintsuko independentziara arte, europar estatuen pizkunde edo berpizkundea izugarritzko *tsunami* eutsiezin gisa ikusten dute XIX. mendeko nazio-estatuak, batez ere «gerra hotzari» eusten zioten blokeak desagertu zirenez geroztik, 50 urtean zehar estaturik gabeko hainbat nazioen bultzadari eutsi ondoren.

Erromako Tratatutik aurrera, Bigarren Mundu Gerra ondorengo Europako mugen *statu quo*a defendatzen zutenek tresna gisa erabili dute EB —Alemania bien auzia salbuesiz—. Are gehiago: esan liteke belgikar estatuaren iraupena bera ere, hein handi batean, Europako Erkidegoaren fruitu dela; izan ere, Europak Brusela baitu hiriburu.

EBren diskurtso politikoan, estaturik gabeko nazioen gaia tabua izan da, eta hala izaten jarraitzen du; hori ondoriozta daiteke EBren etengabeko jarrera mesfidatititik eta lerroak ixteko daukan instintuzko erreflexutik, konstituzio proiektuan gertatu den bezala, edo —bai EBren barruan, bai kanpoan— herrien autodeterminazio eskubidearen auziari heltzeko saiorik txikiena ere azaltzen denean gertatzen den legez.

Komeni da gogoan izatea Europa erdialdeko eta ekialdeko hamabi estatu EBn sartu aurretik, hamar urte baino gehiagoko ahaleginak izan direla estatu horietako mugen segurtasuna eta jarraipena bermatuko dituen marko egonkor bat lortzeko. Izan ere, estatu horietan inperio otomandarra eta austrohungariarra desagertzean azaldu ziren gutxiengo nazional inportanteak biltzen dira, eta horiek egungo *statu quo*a ezegonkor lezakeen Pandoraren kutxa ireki lezakete.

Aitortuta nahiz aitortu barik, EBk, Europako Kontseiluak mugaz gaineko eskualdeen alorrean egindako urrats zuhurren bideari jarraituz, bere ibilbide propioari ekin dio, bere estatu kideen barruan dauden barne mugen fenomenoaren gaineko formulazio malguago batek gutxiengo nazionalen eta estaturik gabeko nazioen presioa laxatze aldera. Ikuspegi hori agerian geratu zen, modu bereziki esplizituan, Zita Gurmai (PSE) eurodiputatu hungariarraren hitzetan, 2006ko uztailaren 4an, Estrasburgon:

Subsidiaritasunaren izenean, eskualdeek sarritan mugaz gaineko lankidetzak erabiltzen dute euren ohiko jardunean. Hori da Europar Batasunaren lorpenik handienetakoa bat. 2007an Errumania eta Bulgaria, eta geroago Kroazia, Europar Batasunean sartzearekin, mugaz gaineko lankidetzak horrek garrantzi handiagoa hartu zuen Hungariarentzat eta Hungaria ondoan, baina Hungariako mugetatik kanpo, bizi diren komunitate hungariarrentzat; hau da, Errumanian, Eslovakian eta beste auzo herrialde batzuetan bizi diren milioika hungariarrentzat... Baterako planifikazioak eta aplikazioak identitate zentzua indartzen dute, baita elkarrekin bizi izan diren herriekiko lankidetzak ere. Denbora luzean arazo etnikoak eta gutxiengoen arazoak sortu dituzten aurreiritziak uxatzen laguntzen dute. Mendetan zehar Erdialdeko Europako pertsona eta nazioak elkarrekin bizi izan diren eskualde historikoak berrezartzen ari dira.

Hori hala, EBren estrategia berriak nolako oihartzuna izatea espero dugu Euskal Herrian?

Euskal Herriaren gerorako «beste batzuek, kanpotik» zehazten ari diren egoera berriaren zantzuak aurki ditzakegu, esate baterako, azkenaldian EBn mugaz gaineko erlazioetan gertatzen ari dena, edo mugen arlo horretara bideratzen diren baliabideak, eta neurri horiek frantziar agintarien jarra berrian izaten ari diren oihartzuna, ondo gogoan hartuz, ordea, Ipar Euskal Herriak, orain arte, ez duela Euskal Herria diseinu berrian egoki sartzea ahalbidetuko lukeen oinarriko erakunderik.¹

Iragartzen den ibilbide berriari ekiteko, EBk badu esperientzia multzo handi bat, hainbat hamarkadatan eta Euro-

pako Kontseiluaren barruan izandako akordioen markoan metatu dena. Gaur egunera arte, Frantziako Errepublika eta Espainiako Erreinua Europako Kontseilu horren estatu ki-deak izan dira, eta biak ere bereziki uzkur agertu izan dira aipatutako europar erakunde horrek sortutako tresnak erabiltzeko orduan.² Hala ere, Frantziako Errepublikak bere jarrerara aldatu berri du, eta bere egin du Europako Kontseiluko erakunde edo lurralde aginteen mugaz gaineko lankidetzari buruzko europar abiaburuko Ituna (Madril, 1980ko maiatzaren 21a), baita Protokolo gehigarriak eta Europako Tokiko Autonomiaren Gutuna ere (Estrasburgo, 1985eko urriaren 15a). Horrek estrategia berri bat adierazten edo iragartzen du *mugaz gaineko eskualdeei* dagokienez. Hain zuzen, fenomeno horixe iragarri zuen Alain Lamassoure eurodiputatuak —Iparraldearen eta Hegoaldearen arteko erlazioen *factotuma*— 2005ean landutako *Lekuko kolektibitate frantsesen mugaz gaindiko harremanak* izenburuko txostenean. Txostena Europako Atzerri Arazoetako eta Europako Gaietarako Ministerioen eskariz egin zuen eta, bertan dauden hainbat eta hainbat irakaskizunen artean, badira nabarmentzea me-rezi duten gomendio batzuk:

Gidatze politikorako lekuko instantziak sortzea erraztea, eragile guztiak bilduz eta erabakitzeko ahalmen bat emanez; GECT Mugaz gaindiko Lankidetzarako Elkarteari buruzko arautegi komunitarioaren proposamena irmo sostengatzea eta sentsibilizazio kanpainak burutzea proiektuarekin oraindik bat egin ez duten gure auzokoen artean; proposamenaren zuzenketa proposatzea, erakunde publiko nazionaleri (unibertsitateak, esate baterako) mugaz gaindiko egitura hauetan era berean parte-hartzea ahalbidetzeko; Madrilgo Hitzarmeneko geroko 3. Protokoloaren eta GECTi buruzko geroko arautegi komunitarioaren arteko osagarritasuna ziurtatzea Bruselako eta Estrasburgoko negoziazioetan; Barruti Europarra edo GLCT bezalako mugaz gaindiko egiturak 2005eko abuztuaren 1eko 704 zenbakidun Lege Organikoak definitzen duen esperimentazioaren aplikazio eremuan sartzen direla baieztatzea; Barruti Europarra, GLCT edo GECT bezalako mugaz gaindiko egiturek kolektibitate ez-kideen aldetiko zerbitzu publikoaren ordezkaritza bati etekina zein baldintzatan atera

liezaioketen aztertzea; Administrazioaren Ikuskaritza Nagusiari eta Finantza Ikuskaritza Nagusiari mugaz gaindiko egituren finantzamendu iraunkorraren baldintzei buruzko ikerketa egiteko eskatzea, baita mugaz gaindiko jarduerak dituzten eskualdeentzako baliabide espezifiko, finantzario edo fiskalen egingarritasunari buruzko ikerketa egiteko ere; estatua-ren dokumentu estrategikoetan mugaz gaindiko faktorea sistematikoki integratzea, eta dimentsio hori ardatz estrategiko gisa kontuan izatea kontratuen naturatik ondorioztatuko den etorkizuneko politikan; mugaz gaindiko kudeaketa integratuak hurrengo *Interreg* programen ardatz estrategiko nagusi bihurtzea; xede hori gogoan, *Interreg* programen finantzamendua, geroan, egitura politiko edota juridiko binazional edo plurinazionalak abiaraziko dituzten proiektuentzat gordetzea; bi aldeen arteko bileretan mugaz gaindiko kontuak sistematikoki gogoratzea, gai zerrendak eragindako lekuko kolektibitateak edota mugaz gaindiko erakundeak lanen prestakuntzan, baita garapenean ere, elkartzuz...

Estrategia berriaren garrantzia norainokoa den ulertzeko, gogoan izan behar dugu zein egoeratik abiatzen garen une honetan.

'Euroeskualdetik' Lurralde Lankidetzako Europar Taldera

Merkatuak mundializatzeak mugen gaia berrikustea ekarri du, hain juxtu ere EB bere kanpo mugak zehazteko lan konplexuan murgildurik dagoenean, barne mugetako kontrolen zati handi bat kendu ondoren. Hala ere, mugak ez dira desagertu, eta ez dira desagertuko mugek estatuaren subiranotasunaren esparru geografikoa eta herri administrazioen jarduna zedarritzen jarraitzen duten bitartean. Ezin saihestuzko egiaztapen hori dela eta, mugaz gaineko fenomenoak ezin da egoeraren arabera kotzat edo bigarren mailakotzat hartu, kontua erabat egiturazkoa baita, eta luze irautekoa.

Madrilgo Tratatu delakoa, 1980ko maiatzaren 21ean Europako Kontseiluko kideek sinatzeko ireki zena, franko-espainiar mugaz gaineko erlazioetan aplikatu zitekeen 1984ko maiatzaren 14tik aurrera. Hala ere, 1995era arte, Baionako

Tratatu adostu zelarik, Euskal Herrian aplikatzeko birtualtasuna osoki landu gabe zegoen. Baionako Tratatuak ere ez zion bultzada kualitatiborik ekarri mugaz gaineko lankidetzari, erreferentziazko testu bion xedapenek ez zituzten-eta estatu biak inolako konpromisorik hartzera derrigortzen.

Europako Batzordeak, legezko markoa ez zela nahikoa jakinik, Madrilgo Tratatuarentzako protokolo gehigarri bat adostu zuen 1995eko azaroan. Protokolo gehigarri horren bidez, estatu kideetako lurralde kolektibitate eta eskualdeetara hedatu zen lurralde-arte lankidetzarako mugaz gaineko erakundeak sortzeko eskubidea. Frantziar *Lurralde Kolektibitateen Arautegi Nagusia* delakoak aukera hori aitortu du L.1115-1 artikuluan, oraintsu egindako erreformaren ondoren:

Lurralde kolektibitateek eta taldekatutako lurralde kolektibitateek akordioak lot ditzakete, Frantziaren nazioarteko en-gaiamenduak errespetatuz, atzerriko agintari lokalekin lankidetzara edo garapenerako laguntza ekintzak garatzeko.³

Kontuan hartu beharra dago bai Madrilgo Tratatuak, bai lehen protokoloak, mugako auzo eskualdeei soilik eragiten ziela; hau da, geografikoki elkarren ondoan zeudenei. Horregatik, Europako Batzordeak bigarren protokolo bat proposatu zuen elkarren ondoan ez zeuden komunitateen mugaz gaineko lurralde-arte lankidetzari esparru juridiko bat emate aldera. Protokolo hori Estrasburgon onartu zen 1998ko maiatzaren 5ean eta Frantziako Errepublikak harre-ra ona egin zion, zeren eta haren birtualtasuna mugaz gaineko erlazioetarako Madrilgo Tratatuak ezarritako metodologia bereganatzean baitzetzan —*mutatis mutandi* aplikatuz—, baina mugaldekoko ondoko komunitateen mendean, hertsia-hertsian, jarri barik:

Oraingo Protokoloaren esanahiari dagokionez, bi edo hainbat alde kontratugiletako lurralde kolektibitateen edo agintarien artean harremanak ezartzeko helburua duen edozein akordio ulertzen da «lurraldeen arteko lankidetzara» gisa, auzokoak diren kolektibitateen mugaz gaindikoko lankidetzara harremanak ez ezik, beste estatu batzuetako lurralde kolektibitateen edo agintarien akordioak lortzea ere barne.⁴

Mugaz gaineko lankidetzaz esparru horrek ikuspegi nahikoa egokia eskain dezake «muga neutro» baten alde bietako eguneroko arazoak konpontzeko; esaterako, kultura eta turismoa sustatzea, garraioak, jarduera ekonomikoa, arlo sozialak, osasuna, hezkuntza eta prestakuntza, hondakinen kudeaketa, naturaren babesa, hondamendi naturalak eta, hala behar denean, delinkuentziaren aurkako borroka, droga trafikoa eta iruzur antolatua, etab.

Baina Euskal Herria zatitzen duen muga ez da inoiz «neutroa» izan, eta hori ezin ageriagoa da, eta aho batez onartzen da.

«Muga neutrotzat» hartzen den horren barruan, denak edo ia denak dauka izaera erlatiboa, euroeskualdeen esparru juridikoa oso aldakorra izan baita. Hala, nortasun juridikorik gabeko interes komunitate bat izan daiteke (Elbe-Labe euroeskualdea), Europako interes talde bat (Transcanal), irabazi asmorik gabeko elkarte bat (Saar-Lor-Lux Rhin), nortasun juridikorik gabeko lan komunitate bat (Bayerischer Wald-Böhmerwald/Sumava), zuzenbide publikoko erakunde bat (Rhin-Waal), etab. Zenbait kasutan, maila berean dauden lurralde kolektibitateak izan daitezke (eskualdekoak eta probintziakoak); beste kasu batzuetan, heterogeneoagoak dira (Meuse-Rhin euroeskualdea, kasu), non belgikar eta holandar probintzien interesak hitzartzen diren Alemaniako komuna elkarte batekin eta Belgikako komunitate germanofonoarekin. Euroeskualdeen oinarri juridikoak, ondorioz, forma desberdinak hartu ditu, eta ia ezinezkoa bihurtu da euroeskualde hitzari ezaugarri zehatz batzuk lotzea. Horixe da Kyriacos Triantaphyllides zipretar europarlamentariak *Euroeskualdeen funtzioaz eskualde politikaren garapenean* izeneko txostenean azpimarratzen duena (A6-0311/2005).

Dena den, komeni da gogoan izatea euroeskualdeek eta mugaz gaindiko beste egitura forma batzuek ez dutela mugaz zeharreko administrazio mota berririk sortu, ez baitaukate botere politikorik, eta haien jarduera bertan dauden to-

kiko eta eskualdeko kolektibitateen eskumenetara mugatuta baitago. Gainera, ezin dugu datu esanguratsu hau ahaztu: euroeskualde bateko estatutua hainbat modutara interpretatu dela, are elkarren kontrakoak diren moduetara ere, kasuen arabera.

2005eko abenduan Kyriacosen txostenaren alde egin zuen Europako Parlamentuak eskatu zuen euroeskualdeek eta Lurralde Lankidetzako Europar Taldeen esparru juridiko barruko antzeko egiturek ahalmena izatea EBn mugaz gaineko erkidego programak landu, aplikatu eta kudeatzeko, zeren eta, printzipioz, euroeskualdea bere kabuz finantzatzeko baita, baina, mugako eskualdeez ari garenez, horien programek onura atera liezaiokete *Interreg III* programari. Bruselako Batzordearen arabera, *Interregen* jarduerak argi eta garbi erakutsi dute mugaz gaineko ekimenak, hainbat estatu kideetako tokiko eta eskualdeko agintariek batera garatuak, inportanteak direla estatu kideontzako, baliabide ekonomiko gutxi erabiltzen eta balio erantsi nabarmena sortzen baitute.

Ikuspegi horretatik, 2006ko uztailean, Europako Parlamentuak onartu egin zuen Europar Batasunaren etorkizuneko eskualde politika, Egitura Funtsei eta Kohesio Funtzari buruzko bost txosteni aldeko botoa emanda. Jakina denez, Erkidegoaren funtsak atzeratuen dauden eta egiturazko zailtasunak dituzten eskualdeak bultzatzeko erabiltzen dira. Funtz banaketa berrian, zabalkundeko hamabi herrialdeak ditugu onuradun nagusiak.

Aipatutako bost txostenek honakoak zehazten dituzte, beste alderdi batzuen artean: helburuak, hautagarritasun irizpideak, trantsizio aldiak, erabilgarri dauden finantza baliabideak eta Bulgaria zein Errumania atxiki izanaren eragina. Ondorioz, EBk 308.041 milioi euro erabiliko ditu egiturazko zailtasunak dituzten eskualde eta estatu kideak gartzeko; hau da, Erkidegoaren aurrekontu osoaren %35,7.

Kohesio politikari buruzko araudien gaineko elkarrizketetan, bi urtean luzatu den lan handia egin dute hainbat era-

kundek. Bide batez, eztabaida eta negoziazio horiek ez ziren 2004an hasi, Batzordeak araudi orokorreko proiektua aurkeztu zuenean, baizik eta askoz ere lehenago, 2001ean, 2007-2013 aldirako Egitura Funtsen geroari buruzko lehen eztabaidak hasi zirenean.

Negoiazio horrek emandako fruitu urriak balio izan du erakusteko zer norabide hartuko zuketenez gauzek EBn baldin eta gehiengoak Europako Konstituzioa, erabakitzeko eskubidearekin, onartu izan balu; izan ere, eskubide hori hala aplikatzen da dagoeneko Europako Parlamentuan, zeren eta gaur egun europarlamentari gehienek —lehen hamabost estatu kideetatik datozenak— euren baldintzak inposatzen ahal dizkiete gainerako estatu kideei, izan ahulak, txikiak edo pobreak, eta jakina, baita sartu berriei ere.⁵

EBren eskualde politikari buruzko neurrien artean, bazezgoen tresna berri bat, Europako Mugaldeko Eskualdeen Elkartea, Europako mugaz gaineko lankidetzaren izaerari buruzko hainbat txostenetan, Europako Batzordearentzat eta Eskualdeen Batzordearentzat prestatu zuena. Lan horien gauzatze praktikoa, azkenik, Europako Parlamentuko (CE) 1082/2006 araudian eta Lurralde Lankidetzako Europar Elkarteari buruzko 2006ko uztailaren 5eko Kontseiluan jaso zen. Tresna berria, beraz, 2007-2013rako Egitura Funtsei buruzko lege sortan sartua dago eta mugaz gaineko *Interreg lankidetzaren programak* ordezkatzen du.

Horrela, eta lehenengo aldiz, EBk legezko esparru bat eskaini die mugaz gaineko, eskualde-arte eta nazioaz haraindiko lankidetzari. 2006ko uztailaren 5ean Estrasburgon onartutako txostena Jan Marian Olbrycht talde popularreko poloniar europarlamentariak egin zuen, eta Kontseiluak negoziatutako jarrera komuna jasotzen du. Txostenak adierazten du, Lurralde Lankidetzako Europar Taldeen bitartez, mugaz gaineko lankidetzarako oztupoak gainditu egin nahi direla.

Lurralde Lankidetzako Europar Taldeek Erkidegoak kofinantzatutako mugaz gaineko programak aplikatzeko jardun ahal izango dute, batez ere Egitura Funtsen kontu, eta na-

zioaz haraindiko eta eskualde-arteko lankidetzaren programen bidez. Araudiaren arabera, behin lankidetzaren helburuak eta printzipioak zehaztu ondoren, Europar Batasun barruan haien laguntzaz sortutako agintaritza eta erakunde publikoek —hau da, eskualdeko, tokiko zein estatuko agintaritzek— araudian hitzarmen gisa izendatzen den akordio bat sinatu ahal izango dute. Horrek aukera emango die erakunde berria lurralde lankidetzako talde gisara erregistratzeko, Batasun osoan aitortuko den nortasun juridikoaz, behin estatu kide guztiei horren berri eman ostean.

Bitxia badirudi ere, pertsonalizatze hori halako kezka batekin hartu dute zenbait estatu kidek, eta estatu horiek euren erresalbuak azaldu nahi izan dituzte, nahiz eta azkenean proposatutako konponbideak Lurralde Lankidetzako Europar Taldeen funtzionamenduaren eta sorreraren gaineko kontrol osoa bermatuko dien estatu kideei. Ez alferrik —komeni da esatea—, Josep Borrell (PSE) eta Gerardo Galeote (PPE-DE) espainiar diputatuak Garapen Batzordeko eta Eskualde Garapeneko presidentek dira hurrenez hurren, eta Jose Manuel García-Margallo (PPE-DE) Ekonomia eta Moneta Gaietako Batzordeko lehen presidenteordea da. Negoziazio prozesuan izandako presentzia esanguratsu horren erakusle, horra hor Parlamentuaren osoko bilkuran Danuta Hübner austriar komisarioak esandako hitz sentituak, Lurralde Lankidetzako Europar Taldeei buruzko eztabaida bukatutakoan: «Plazer handia izan da Eskualde Garapeneko Batzordeko presidentea den Galeote jaunarekin lan egitea».

Lurralde Lankidetzako Europar Elkarteari buruzko Erregelamenduak aldaketa ugari izan ditu kohesio gaietako legegintza-jarduera sortari buruzko eztabaidetan. Hala ere, Erregelamenduan sartutako talde berriak interes komun eta espezifikoko arloen inguruan sor litezke; esaterako, Irlandaren inguruan —edo Euskal Herriaren inguruan—. Hala zelakoan zegoen Sinn Feingo Bairbre de Brun, zera baieztatu zuenean:

Lurralde lankidetzako mugaz gaineko elkarteari buruzko txostenak, Olbrycht jaunarenak, behin onartuta, sekulako

onura ekarriko die mugaldeko eskualdeei eta neurearen antzeko herrialde zatituei.

Aurreko mugaz gaineko lankidetzaren mekanismoen aldean, Lurralde Lankidetzako Europar Taldeek daukaten abantaila zera da: derrigorrean bete beharreko legeen aplikazioari dagokionez, aukera zabaldu egiten da, eta horrek handitu egiten du lankidetzaren erakundearen erantzukizun maila; gainera, aldi berean, baliabide komunei dagokionez, finantza garrantzitsuenaren eskakizuna ere sendotu egiten da. Aipatutako irlandar eurodiputatuaren iritziz, horrek guztiak ahalbidetu beharko luke

egitura funtsak Erkidegoan erroturik egotea eta Erkidegoak berak bideratzea funtsok, atal guztiak prozesuan erabat inplikaturik. Nire barrutian bertan —erantsi du— asko ikas dezakegu beste herrialde batzuek tokiko komunitateei eta tokiko egitura demokratikoei boterea nola ematen dieten aztertuta. Mugaz gaineko talde berrien aurrerapenaren jarraipena emango duenaren zain geratzen naiz. Irlandan, taldeko bereziki inportanteak izango dira mugaldeko konderrietan eta ipar-mendebaldeko eskualdean, non behartasun larriak, langabezia eta inbertsio fluxuen eskasia pairatzen baitira.

(Baita Iparraldean ere, zalantzarik ez —erantsiko genuke guk Euskal Herritik—).

Hala ere, azterketa labur honen ondoren ondoriozta daitezke auzirik garrantzitsuena, proposamen berriek jorratzen ez dutena, proposatutako tresnei buruzko filosofia aldaketak jarraitzen duela izaten. Izan ere, tresna horiek, gaur egun garapen sozial eta ekonomikorako daukaten funtzio laguntzaileak hasita, mugaz gaineko bizikidetzaren harmonikoa benetan sustatzera iritsi beharko bailukete, halako moldez non demokrazian bizitzeko benetako erreminta bihurtuko diren, muga zatitzaile guztien gainetik.

EBren erantzukizuna gatazkaren konponbidean

Duela gutxi belgikar Senatuan emandako hitzaldi batean (2007ko martxoaren 16an), Erromako Tratatuaren 50. urteu-

rranean, Jacques Delorsek gure ustez zauria ukitu zuen zera adierazi zuenean: «Il n'y a pas d'avenir sans mémoire» (Ez dago etorkizunik oroimenik gabe). Gainera, erantsi zuen esaldia ez dela aitzakia hutsa, egia historiko handia baizik.

Kontuan hartzen badugu gaur egungo EBko aitzindarien europar diskurtso federalistaren hasierako postulatuak eta gaur egun hark ematen duen irudi desitxuratuaren artean dagoen diskordantzia nabarmena —postulatu haiekin alde-eratzetik txikiena egiten saiatuz gero—, berehalaxe sortzen dira hamaika zalantza EBk egin nahi duenaz. Eta agerikoa da gobernuen arteko erlazioak lehenesten direla hiritarren interesen gaitetik. Hain zuzen, horrek azaltzen du, diskurtso eta publizitate kanpainen gaitetik, egun bizi dugun eta goraka doan *euro-eszeptizismo* orokorra.

Paraleloki, 'mugaz gaineko' gaiari dagokionez —estaturik gabeko nazioen ezin izendatuzko auziaz aritzeko eufemismo bat erabiliz—, EBk nazio-estatuaren nazionalismo handiaren aurrean makurtzen jarraitzen badu, ez dirudi Euskal Herriko eta antzeko gatazken konponbideari egin diezaiokkeen ekarpena positiboa izan daitekeenik. Aitzitik, EB oztopo erantsia izan daiteke berez larria eta konplexua den arazo batentzat, zeren eta mugaz gaineko europar eskualdeetarako iragartzen dituzten tresna berriak nazio-estatuaren nazionalismoaren esku gera litezke, eta tresna horiek estaturik gabeko mugaz gaineko nazioak suntsitzeko erabili, naziook halako heriotza gozo eutanasiako batera bultzatuz.

Aldiz, EBren jarrera (eta dituen eskumenak kontuan harturik, mugitzeko ahalmen mugatua duela aiantzi gabe) estatutuaren kideek lehenagotik praktikan jarritako neurriak errazteko balitz, egoera errealean edo potentzialki gatazkatuetan —hala nola gerra hotzaren amaieran EB ekialdeko herrialdeetan edo, oraintsuago, Irlandan— EBk «euskal gatazkaren» konponbideari egin diezaiokkeen ekarpena funtsezkoa izan liteke. Eta are gehiago, neurri berriak sortzeko gai balitz, estatutuaren esku hartzea ekidinez, lurraldeen arteko zein

Europaren kohesioari begira Europar Batzordeak berriki aurkeztu duen txostenaren filosofiari jarraikiz.

Ildo horretan, kontuan hartzekoa da estatu kide gutzien printzipio komunen artean, gutxiengoak, gutxiengo horien kulturak eta bestelakotasunaren eskubidea («batasuna aniztasunean») daudela, baina ez dituzte denek betetzen. Badira, ordea, estatu kide batzuk kontu horretaz ondo baino hobeto arduratu direnak. Horra hor, Aland Uharteetako eta Laponiako estatusa. Bi kasuetan EBk errespetatzen ditu, 1995ean Suedia eta Finlandia EBn sartzeko hitzarmenaren sinadurari erantsitako protokoloen bitartez. Adibide ona ere eskaintzen dute komunitate daniar, frisiar eta alemaniarren estatusak alemaniar-daniar mugan eta Schleswig-Holstein-go *land* delakoak. Eta aipamen berezia merezi luke, duen gaurkotasunagatik, EBren diskurtsoak Montenegro eta Kosovoko kasuei buruz.

Azkenik, ezin ahantz dezakegu EBk bere esku duela egoera gatazkatsuak modu baketsuan birbideratzeko nazioarteko komunitateak baliatu izan duen bitartekorik boteretsuena: estaturik gabeko nazioen nortasuna nazioartean aitortzeko institutua progresiboki praktikan jartzea.

Azken ondorioak

EBko Konstituzio proiektua alde batera utzi ondoren, 2007ko ekaineko Berlingo gailurra egin eta gero, europar eraikuntza prozesua ez da gelditu. Esan izan da proiektua alde batera utzi izana aurrerapen erabakigarria izan daitekeela eraikuntza horretan, zegoen oztoporik handiena, *the constitutional deadlock*, Maull eta Overhausen hitzetan, gainditu egin baita.

Euskal Herriaren eraikuntza prozesurako ere, europar konstituzio proiektua alde batera utzi izana, askori paradokiko irudituko bazaio ere, aurrerapausoa izan daiteke, estaturik gabeko nazioen ukazioa, proiektu hartan argiro azaltzen zena, baztertuta geratu baita, Maastrichteko Tratatu-

ren hitzaurrean bertan estaturik gabeko nazioei aterik ixten ez bazitzairen ere: «Europako herriak gero eta batasun estuagoan lotu, erabakiak hiritarrendik ahalik eta hurbilen egonda har daitezten».

Europako Konstituzioan estaturik gabeko nazioak —Batasuneko estatu kideekin batera existitzen direnak— kanpoan uzteak jauzi historikoa ekarri zuen gaiaren planteamenduan: Konstituzioa «funtsezko arautzat eta ordena juridiko osoaren oinarritzat hartuta» —Espainiako Konstituzio Auzitegiaren doktrinaren arabera (AKE 31/03/1981)—, EB estatu nazionalismoen alde inplikatu zen behin betiko, eta horien gotorleku nagusi bilakatu zen.

Hala ere, Berlingo Europar Kontseiluaren ostean konstituzio kontzeptua alde batera utzi izanak ez du esan nahi edukiei uko egin zaienik, presidentetza Portugalen esku egon zeneko Gobernuen Arteko Biltzarrerako Agintaldi Proiektuan argi eta garbi azaltzen den bezala. Proiektuon Europar Konstituzioaren edukiak —baita Protokolo eta Adierazpen erantsietakoak ere— kontu handiz babesten dira Batasunaren tratatu aldarazle berrian. Are gehiago, berriazko aipamena egiten zaio⁶ estatu kideen nazio identitatearekiko errespetuari. Horra hor, geroari begira, Lisboako Itunak agintzen diguna.

Europako estaturik gabeko nazioen auziak, bada, EBk heltzeko zain daukan zereginetako bat izaten jarraitzen du eta, zalantza barik, auzirik premiazkoenetakoa da estatu kide batzuentzat.

Maiz nabarmendu izan dira Europako «identitate gatazkak» ebazteko Erkidegoaren politikak daukan gabeziak eta kontraesanak. Hala, esaterako, Balkanetako mendebaldean, EBk paper kontrajarriak jokatu ditu azken hamarkada hauetan, gogortasuna (konpromiso militarra inguruan) eta biguntasuna (EBn sartzeko promesa) uztartuz. Anbiguotasun hori azpimarratuta geratu da atzerriari eta segurtasunari buruzko politika bateratuko arduradunek egindako adiskidantzarako dei etengabeekin, zeren eta, aldi berean,

EBk ez die Balkanetako herriei inolako konfiantzarik eman, eta horrek gorantz doan eszeptizismoa baino ez du bultzatu herri horietan. Dena den, 1990eko hamarkada hasieran, EBren kezkarik premiazoena inguru hartako gatazkak geraraztea bazen, gaur egungo uste sendoa da Balkanetako eremuan dauden arazoak Europar Batasunaren barruan baino ez direla luzerako konponduko.⁷

Gainerakoan, Irlandaren ereduak mendebaldeko estatuentzat etorkizunerako bide-erakusle behar luke izan gainerako gatazkak konpondu ahal izateko. Hala ere, gatazkan murgilduta dauden EBko estatu kideek iraganeko jarrerari eusten diete eta EBri berari ere zaila egingo zaio jarrera horiek defendatzea, behintzat orain arte egin duen bezala. Komeni da gogoratzea konstituzio Konbentzioa hasi aurreko *Déclaration de Laeken* delakoan, halako urduritasun bat nabari zela:

Askok uste dute Europar Batasunak gehiago arduratu behar lukeela beren kezka zehatzez, zenbait aferaren xehetasunetan eskua sartzeaz baino, hobe izango bailitzateke afera horiek, haien izaera kontuan hartuta, estatu kideen edo eskualdeen eskuetan utziko balitu. Zenbaitek beren nortasunarentzako mehatxua ere irizten diote jarrera horri.

Ezinegon hori «Europako eskualde konstituzionalei» egotzi zitzaizen, belgikar estatuko gailurra euren eskabideak plazaratzeko esparru egokia zela uste izan zutelako.

Dena dela, garbi geratu zen EBk ezin diola ezikusiarrena egin behin eta berriro azaltzen den kontu honi —baita gatazkan dauden europar eskualdeetatik kanpoko instantzietatik ere—. Hala, modu esplizituan, Alain Touraine frantziar soziologoak ere gaur egungo mundua ulertzeko ezin saihestuzkoa den kontu hori nabarmentzen du:

Berria dena hauxe da: nazio, etnia edo erlijio oinarrietan definitutako taldeek, lehen arlo pribatuan baizik existitzen ez zirenek, existentzia publiko agerikoa lortu dutela orain, halako gizarte nazionaleko partaidea izatea zalantzan jartzearaino.

Nolanahi ere, EBk duen arriskua, oraintxe bertan, ez dator hainbeste bere barruko errealitate saihestezinon integrazioa

bideratzeko egin beharko liratekeen erakunde aldatetatik, gai horri dagokionez, Europako Kontseiluaren bide orriari jarraituz azkenaldian izaten ari den joera dela eta. Aitzitik, kezkarriena da estatu kide batzuek euren diskurtso nazionalak egokitzeko agertzen duten ezintasun kronikoa. Izan ere, gatazkarik korapilatsuenak modu berri eta eraginkorrean konpontzeko Europan bertan osatzen ari den adibide-katea —gertatu berrienak, Irlanda, Montenegro eta Kosovo— aurrean izanik, estatu horiek ez dira gai euren diskurtsoa moldatzeko.

Horregatik, eta baieztatu ohi denaren kontra, estaturik gabeko nazioen auzia, hala nola Euskal Herrikoa —edo Kataluniakoa—, ez da Frantziako Errepublikari «albotik» eragiten dion eta zeharka EB kezkatzen duen arazo «espainiarra».

Britainiar saiogile baten oraintsuko gogoetabidea parafraseatuz (Vivien A. Schmidt), aipagarria da oraindik bizirik dauden «kereila nazionalitarioen» eragina onartzea zailagoa dela estatu batasunzale batean (Frantzia) nazio anitzeko estatu batean baino (Belgika). Horixe ondoriozta daiteke antzinako Greziako kultura politeistan erromatar jainkoak integratu zireneko irudi historikoan, zeren eta, erabateko monoteismo batetik abiatzen garenean (Nazioa —Espainia edo Frantzia—), beste ezein jainkotasun sartzeak halabeharrez ekartzen dio, biraotzat jotzeaz gain, eraso zuzen bat erlijioaren funtsari berari (estatuari). Horiek hala, EB eta estatu kideak ikusmolde horretan tematzen badira, gatazkak ere bizirik egongo dira halabeharrez.

Topikoa da onartzea erakunde politiko guztien egiteko nagusia —beraz, baita EBkoena ere— gatazkak bideratzea dela. Erakundeak, dauzkaten gutxiegitasunak direla-eta (oportunismoa, alderdikeria edo inkoherentzia), helburu nagusi hori lortzeko gai ez badira, barne antolamenduak berak diskurtsoan eta *modus operandi*an estrategia aldatzera bultzatu behar ditu, bestela gatazkaren parte nagusi bilakatzen dira eta.

EB, Hagako Programaren bidez (2004), gehieneko segurtasun estrategia azken muturrera eramanda, azken ondorioe-

taraino eta zuzenean inplikatu da euskal gatazkan, baina soil-soilik errepresioaren bidetik, Chris Pattenek (EBko Kanpo Harremanetarako aurreko komisarioa, 1999-2004) gatazkarik latzeneri konponbidea topatzeko ahaleginean erregularki ematen zituen aholku zuhurrei ezikusiarena eginez.⁸

Kontu horri dagokionez, irlandar esperientzia irakaskizun iturri oparoa dugu: Ulsterreko erakunde sistemak, uhartera zatitu zenetik, automatikoki ahalbidetzen zuen komunitate unionista-protestantearen nagusitasuna, errepublikar-katolikoak baztertuta. Horrek beste bitarteko batzuk erabiltzera bultzatu zuen jende asko, eta komunitate bien arteko liskar odoltsua etorri zen. Argi eta garbi baieztatu daiteke egoera jasanezin harekin hausteko lehen zantzuak Londresko eta Dublingo gobernuek Irlandaren lurraldetasuna aitortzetik etorri zirela. Ez zen lan erraza izan, baina gaur egun inork ere ez du zalantzan jartzen bake prozesuari heltzeko *sine qua non* baldintza izan zela.

Gaur egunean, Irlandako errealitatea, zailtasunak zailtasun, errotik eta positiboki bestelakoa da. Danuta Hübner komisarioak dioenez, berak EBren izenean bultzatzen duen *Task-force* delakoa «inportantea da; ez bakarrik Ipar Irlandarako, baita Europako beste eskualde batzuetarako ere, hemen egindakoa balia dezakete eta» (Belfasten, 2007ko ekainaren 8an eginiko adierazpenak). Hori guztia kontuan hartuta, iradokizun iturri oparoa izan daiteke Batasunaren etorkizuneko jardunerako, hor dago-eta printzipio demokratikoak bermatzeko jotzen duen papera, Tratatuak Erreformatzeko Proiektuak aitortzen dion paperaren esparruan, «estatu kideek euren helburu komunak lortzeko ematen dizkioten eskumenen» arabera.

Eurofilorik sutsuenek agerian jarri ohi duten honako egiaztapenetatik abiatzen gara: EBko estatu kideen diskurtso nazionalak ez datoz bat europar erakundeen baitan estatu beroriek eta estatu horietako gobernuek daramaten jardunarekin. Izan ere, estatu horiek osatzen dituzte europar erakundeak, eta, hortaz, estrategia politikoa erabakitzen dute. Eta hala iza-

nik ere, ikusten da badagoela desoreka iraunkor eta, batzuetan, sakon bat (*décalage*), estatu bakoitzeko hiritarrei predikatu edo jakinarazten zaienaren eta EBko erakundeetan erabiltzen den diskurtsoaren artean. Horren erakusle gisa, hara hor espainiar eta frantziar ordezkarien zereginaren azterketa Balkanetako «identitate gatazken» tratamenduari dagokionez, non muga, identitate, subiranotasun, independentzia eta antzeko kontzeptuak, haien tabu nazional propioak sagaratzeko eztabaidaezinak eta ukiezinak direnak, goitik behera malgutzen, koiuntural bihurtzen eta birformulatzeko modukoak baitira, nazio anitzeko beste estatu batzuek mintzatuz gero.

EBk ibilbide berri bati ekin dio erkide barruko eta kanpoko mugaldeko eskualdeen tratamenduan, nahiz eta hartutako neurri berrien eragina ikusteko dagoen oraindik. Erkide barruko mugei dagokienez, gorago aipatu ditugun pausoei itxaropen neurritsua izateko bide ematen dute, zeren eta gaur arte gure artean erabili izan diren formulak (Pirinioetako Lan Komunitatea, Euskadi-Akitania Lankidetzak Hitzarmenak, Eurohiria, etab.), auzia behin betiko konpontzetik urrun, ahuntzaren gauerdiko eztabaida baino ez dira.

Horregatik, formula berrien izaera herabea gorabehera (Euroeskualdea, Lurralde Lankidetzako Europar Elkarteak —biak ere nazio-estatuaren erresalbu eta zuhertasun jagolez betarik—), uste izatekoa da formula horiekin EBk tresna batzuk (*mugaz gaindiko programen belaunaldi berriak*, Hübnerren hitzetan) eduki nahi izan dituela, estatu kideen konstituzio esparruari eragin barik, barne mugak kentzeak dakartzan oztupoak progresiboki gainditu ahal izateko. Hübner komisarioaren arabera,

Lurralde Lankidetzako Europar Taldeek honako printzipio hau dute euskarri: muga bat egoteagatik izan litekeen edozein bereizkeria prebenitzea. Alde bietako agintarien arteko mugaz gaineko lankidetzak herrialde bereko agintarien artekoa bezain posiblea izan behar du.⁹

Helburu hori, zalantzarik gabe, goraipagarria litzateke EBko barne muga guztiak «neutroak» balira. Baina hori ez da

hala. Horrenbestez, badirudi Parisko eta Madrilgo gobernuak euren estrategia separatistan euskaldunen —eta katalanen— aurrean amore emateko gertu ez dauden bitartean, franko-espainiar mugak EBko barne mugen ustezko desagerpena goitik behera gezurtatzen jarraituko duela.

Har ote liteke Euskal Herria nazio-estatuaren separatismoa gainditzeko esparru-eredutzat?¶

1. Bruselako Batzordearen arabera, EBko eskualdeetatik kanpo eta berauen parte-hartzerik gabe hartutako erabakiek ondorio ezin txarragoak ekar ditzakete. Izan ere, EBren kohesio politika, hasiera-hasieratik, europar integrazioak eta mundializazioak ekar litzakeen ondorio kaltegarriei erantzuteko bide gisara sortu baitzen. EBren kohesio politikari buruzko informazioa eta publizitatea bete beharrekoak dira estatu kide guztientzat, kohesioa estatuaren arteko elkartasunaren sinonimotzat jotzen baita. Politika hori egiteko, eskualdeak funtsezko erreferentziatzat hartzen dira, hiritarren bizimoduaren eta lanaren gunea baitira eta, ildo horretan, berrikuntzaren eta lehiaren gune nagusiak. Batzordeak betidanik uste izan du kohesio politika horrek egoki funtzionatzeko tokiko esperientzia kontuan hartu behar dela eta arazoak eskualde mailan identifikatu behar direla, proposatutako konponbideak eta horien aplikazioa etekinak jasoko dituztenen esku gera daitezten. Batzordeak interesgarri ikusten du hainbat jatorritako Eskualde elkarteak eratzea, eta taldeok, euren programak landu baino lehen, behar diren ideia guztiak eztabaidatzen ahalegintzea. Gainera, Batzordea prest egongo litzateke Bruselan anfitrioi gisa jarduteko, eskualde taldeei Erkidegoan azken hogeitun urteotan bildutako esperientzia ondarea eskaini ahal izateko.

2. 1998an «Mugaz gaindiko proiektuak europar eraikuntzan» gaiaren inguruan urtebete lehenago DATAREN (lurralde antolamendurako ministerioarteko erakundea) ekimenez sortutako MOT (*Mugaz gaindiko Operazio-Misioa*) delakoa frantziar hexagonoan antolatutako mugaz gaineko proiektuen sare koordinatzaile gisan, eta bertako zuzendaritza organoan Lille, Alsazia, Côte d'Azur eta Baiona-Donostia Eurohiria sartzen ziren. MOTek —gobernuaren kontrolpean «mugaz gaindiko politika nazionala» zehazten saiatzeko— mugaz gaineko gaiei buruzko hainbat informazio trukaketa, mintzaldi eta mintegi egin du, eta jasotako emaitzak oso desberdinak izan dira, zein lurraldez ari garen.

Iparraldean, 1993an mugaren alde bietan hasitako baterako estrategia berriak zer emaitza ekarriko duen zain gaude oraindik. Hamar urtean izandako bilera, eztabaida, argitalpen eta amaigabeko gastuen ondoren, estrategia horren balantzea, Olivier Beaupre-Gateau-ren iritziz (2006),

honako hau da: «Egungo egoera, Barbara Loyer andreak, euskal auziaz aditua eta Paris X Unibertsitateko Geopolitika irakasleak 2004ko udan izandako elkarrizketa batean baieztatu zigunez, maskor hutsa baizik ez da, Eurohiriak ez baitu abian jartzeko ezein botererik. Horrek zera esan nahi du: Liburu Zuriaren proiektu guztiak, adibidez, ezin izango direla errealitate bihurtu, baldin eta Eurohiriko partaideek agintari eskudunak proiektuaren interesaz konbentzitzen ez badituzte. Beraz, alde handia dago Eurohiriko aktoreek nahi eta aurkezten duten errealitatearen eta lekuan bertan agertzen den errealitatearen artean».

3. 2007ko otsailaren 2ko 2007-147 Legea, lurralde kolektibitateen eta haiek batzen dituzten elkarten kanpo ekintzari buruzkoa.
4. 2007ko martxoaren 5eko 2007-298 Legea, europar esparru-hitzarmeneko 2. protokoloa onartzea baimentzeko; protokolo hori lurralde kolektibitate edo agintarien mugaz gaindiko lankidetzari buruzkoa da, lurraldeen arteko lankidetzaren arlokoa.
5. Kontuan hartu beharra dago EBren lurraldea %35 handitu litekeela eta biztanleria %27 igo, herrialde atxikigaiak (Turkia eta Kroazia) eta mendebaldeko Balkanetakoak EBn sartuko balira. Hala ere, EBko barne produktu gordina %4 bakarrik handituko litzateke eta biztanle bakoitzeko errenta %18 murriztu. Beharko liratekeen 150.000 euro gehigarrietatik, Turkiak %63 bereganatuko litzuzke, Kroaziari %7 baino ez litzaiokie egokituko eta mendebaldeko Balkanetako beste herrialdeei (Albania, Bosnia eta Herzegovina, Montenegro, Serbia —Kosovo barne—), berriz, %9,2 guztira (2007ko apirilaren 24an Europako Parlamentuak onartutako txostena, etorkizuneko zabalkundeek kohesio funtsetan izango duten eraginari buruzkoa). Europako Parlamentuaren iritziz, bai eskualde lehia, bai lurralde lankidetzari, eskualde ekonomia europartzeko laguntzan eta Europan garrantzitsuak diren azpiegituren laguntzan bildu beharko lirateke, eta etorkizunean Europako Gizarte Funtza erabili beharko litzateke, baita ere, tresna horizontal gisa, globalizazioaren erronka sozialak direla-eta, eta aldaketa demografikoen ondorioak direla-eta, eskualdeei laguntzeko. Komeni da gogoratzea Bruselan 2004ko abenduaren 16 eta 17an izandako Europako Kontseiluak zera adierazi zuela: «Oraindik hasteko dauden atxikitze negoziazioak —garrantzi handiko ondorio finantzarioak ekar litzaketan herrialde atxikigaiekin— soilik gauzatu ahal izango dira behin 2014. urtetik aurrerako Finantza Esparrua ezarri ostean, egin beharreko finantza erreformekin batera». Batzordeko presidentek, berriz, zera azaldu zuen Europako Parlamentuan: «Erakundearen auzia etorkizuneko edozein zabalkunde egin aurretik erabaki beharko litzateke», eta adierazi zuen erabaki hori, 2006ko ekainaren 15 eta 16an izandako Europako Kontseiluan zehaztuta-koaren arabera, 2008ko bukaera baino lehenago har litekeela. Halaber, aitortu zuen Batasunak zailtasun batzuk gainditu behar dituela gaur egun, hego-ekialdeko Europako herrialdeekin hartutako konpromisoak betetzeko, zeren eta egungo erakunde, finantza eta kudeaketa politikoko egitura ez baita egokia zabalkunde berrietarako.

2007-2013 aldirako Funts berriak, aurreko aldiaren aldean, kohesioari eskainitako baliabideak gehitzea dakar. Funts hori 61.558 milioi eurokoa izango da; 2000-2006 aldian, berriz, 28.212 eurokoa izan zen. Hala ere, aipatutako Akordioak Egitura Funttsak murriztea dakar —2000-2006 aldiko Nazio Errenta Gordinaren %0,41etik, 2007-2013 aldirako %0,37ra pasatuko da—, nahiz eta kohesio beharra handiagoa izan zabalkundearen ondoren. Kohesio Funtsetik nazio errentan batez bestekoaren %90etik behera dabilzan herrialdeek soilik atera ahal izango dute etekinik. 2004ra arte, Espainiako Erreina, Irlanda, Grezia eta Portugal zeuden hor. Irlandak muga hori gainditua zuen zabalkundearen aurretik. Beste hiru herrialdeak artean 15 estatu kide zaharren Nazio Errenta Gordinaren %90etik behera zebiltzan, baina zabalkundean beste 12 herrialde atxiki zirenean —pobreagoak eta, beraz, Erkidegoaren batez bestekoa baino Nazio Errenta Gordin txikiagoarekin—, aipatutako hirurek %90eko portzentajea gainditu zuten eta, hori hala, galdu egin zuten aipatutako funtsaren bitartez finantzatzeko eskubidea. Horri «efektu estatistikoa» deitu zaio. Efektu estatistikoa konpentsatu eta aitortze aldera, Espainiako Erreinuak 3.250 milioi euro jasoko du kohesio funtsetik 2007-2013 aldirako (12.357 milioi 2000-2006 aldirako). Espainiako Erreina, 2000-2006 aldirako EBtik 62.400 milioi laguntza globala jasotzetik, 31.536 milioi jasotzera pasatu da 2007-2013 aldirako.

6. EBko Itunari egindako aldaketak. 4. artikulua ordezkapena Batasunaren eta estatu kideen arteko erlazioei buruz: «2. Europar Batasunak estatu kideen berdintasuna errespetatzen du itunen aurrean, baita haien nor-tasun nazionala ere, beren oinarritzko egitura politiko eta konstituzionalari datzekiena, autonomia lokalari eta erregionalari dagokiena barne».
7. «Kosovo sakon-sakoneko arazo europarra da», «Haren egonkortasunak zuzenean eragiten die Balkanetako eta EBko egonkortasunari», «Mendebaldeko Balkanen etorkizuna EBren baitan datza». Olli Rehn Europako komisarioak Europako Parlamentuan esandako hitzak, 2007ko uztailaren 11n.
8. Hona Chris Pattenek eginiko adierazpen batzuk.
  - «Gatazkaren sintomei soilik heldu beharrean, haien jatorrizko arrazoiak identifikatu eta tratatzeko metodoak garatu behar dira», in *Role of Human Rights and Democratisation in Conflict Prevention and Resolution*. Brusela, 2001eko maiatzaren 28a eta 29a.
  - «Denbora funtsezkoa da gatazkak prebenitzeko eta krisiak kudeatzeko», in *European Security & Defence Policy*. Europar Legebiltzarra, Estrasburgo, 1999ko azaroaren 17a.
  - «Gutziz segurua da subiranotasun nazionalak ez digula ukatzen beste herrialde batzuetako giza eskubideen egoera eskasari buruz hitz egiteko eskubidea —eta horri eragiten saiatzeko—... Giza eskubideak unibertsalak dira. Ez du esan nahi horrek, bada, gure ikuspegiak berdina izan beharko lukeela, harremanak edozein herrialderekin ditugula ere?», in *Human Rights Discussion Forum. Plenary Session Brussels*, Charlemagne Building, 1999ko azaroaren 30a.

- «Herrialde bateko egonkortasunak ahots disidente guztiak zapaltzea eta gizarte zibila itotzea justifikatzen al du?», in 'La Démocratie ne se gagne pas à la pointe du fusil'. *Nouvel Observateur*, 2003-04-10.
9. Danuta Hübner komisarioaren hitzak Annual Conference of Association of European Border Regions delakoan (Iruñea, 2006ko azaroaren 24a). Gainera, komentario esanguratsua egin zuen estaturik gabeko nazioen ikuspuntutik: «Jakinarazi berri didate Portugal Iparralde eta Galizia era horretako lehen akordioa sinatzeko prest daudela. Ongietorri beroena ematen diot ekimen horri!».

Bibliografia

Halako gaiak aipamen askoz hornitzeak irakurketa astun eta nekagarri egitea dakarrela jakinik, Europari buruzko hiru artikulua hauetan ahalik eta aipamen gutxien sartzen ahalegindu gara. Horrek, ordea, noizbait beste egile batzuei harturiko ideiak ez aitortzea ekarri du. Zuzen jokatzeko asmoz, hona hiru artikuluetan erabilitako oinarritzko aipamen bibliografikoak.

1. «Euskal Herriko lurralde gatazka luzea. Europako aukera»

- Arana-Goiri'tar, Sabin (1980): *Obras completas de*. Donostia: Sendoa.
- Beltza (1974): *El nacionalismo vasco (de 1876 a 1937)*. Hendaia: Mugalde.
- Corcuera, Javier (1979): *Orígenes, ideología y organización del nacionalismo vasco (1876-1904)*. Madril: Siglo XXI.
- Duguit, Léon (1901): *L'Etat, Le Droit objectif et la Loi positive*. Paris.
- Elorza, Antonio (1978): *Ideologías del nacionalismo vasco 1876-1937 (de los «euskaros» a Jagi Jagi)*. Donostia: L. Haranburu.
- Fernández Pardo, Francisco (1990): *La independencia vasca. La disputa sobre los fueros*. Madril: Nerea.
- Fusi, Juan Pablo (1984): *El País Vasco. Pluralismo y nacionalidad*. Madril: Alianza.
- Gottmann, Jean (1973): *The Significance of Territory*. Charlottesville: The University Press of Virginia.
- Jacob, James E. (1994): *Hills of Conflict: Basque Nationalism in France*. Reno: Univ. of Nevada Press.
- Mann, Michael (1986): *The Sources of Social Power*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Morin, Edgar (1994): *Pensar Europa*. Bartzelona: Gedisa.
- Pablo, Santiago de; Mees, Ludger (2005): *El péndulo patriótico*. Bartzelona: Crítica.
- Raffestin, Claude (1980): *Pour une géographie de pouvoir*. Paris: Librairies Techniques.
- Sack, Robert David (1986): *Human Territoriality. Its Theory and History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sarrailh de Ihartza, Fernando [Federiko Krutwig] (1979): *La nueva Vasconia*. Donostia: Ed. Vascas.

- Sassen, Saskia (2003): *Contra geografías de la globalización. Género y ciudadanía en los circuitos transfronterizos*. Madril: Traficante de sueños.
- Sorauren, Mikel (1999): *Historia de Navarra, el Estado Vasco*. Iruñea: Pamiela.
- Tilly, Charles (1992): *Coerción, capital y los Estados europeos, 990-1990*. Madril: Alianza.
- Urzainqui, Tomás (1998): *La Navarra marítima*. Iruñea: Pamiela.

2. «Euskal Herriko lurralde gatazka. Europar aukera zehazteko bidean»

- Agnew, John (2005): *Una revisión de la política mundial*. Madril: Trama.
- Buchanan, Allen (1998): 'Democracy and Secession', in Margaret Moore (zuz.): *National Self-Determination and Secession*. Oxford: Oxford University Press, 14-33 orr.
- Coppieters, Bruno (2004): 'The Georgian-Abkhaz Conflict', in Bruno Coppieters; Michael Emerson; Nathalie Tocci (zuz.): *Europeanization and Conflict Resolution: Case Studies from the Divided Periphery*. Gante: Academia.
- Filibi, Igor (2005): 'Moldeando la paz estructural. Proceso de integración europeo y resolución de conflictos', in Felipe González; Noé Cornago (zuz.): *Working Papers Munduan. Cooperación descentralizada*. Bilbo.
- Hayward, Katy (2004): 'The Region between State and Nation: British and Irish Conceptions of Northern Ireland', in Angela K. Bourne (zuz.): *The EU and Territorial Politics within Member States: Conflict or Co-operation?* Leiden; Boston: Brill, 127-151 orr.
- Hübner, Danuta (2006): *Annual Conference of Association of European Border Regions*. Iruñea.
- Kahler, Miles; Walter, Barbara (zuz.) (2006): *Territoriality and Conflict in an Era of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kohen, Marcelo (zuz.) (2006): *Secession. International Law Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Letamendia, Francisco (2007): 'Territorio y autodeterminación: su reconocimiento por la Comunidad Internacional', in *Working Papers. Seminario Internacional. «Bakerako trantsizio ibilbidea»*. Donostia: HEIS Center. Iraila, 21-22.
- Mendizabal, Antxon (1998): *La globalización: perspectivas desde Euskal Herria*. Hondarribia: Hiru.
- Morata, Francesc (1998): *La Unión Europea: Actores, Procesos y Políticas*. Bartzelona: Ariel.
- Pentassuglia, Gaetano (2002): *Minorities in International Law*. Estrasburgo: Council of Europe Publishing.
- Sicilia Oña, Beatriz (2006): *Derechos fundamentales y Constitución Europea*. Gasteiz: Col. Derechos Humanos «P. Francisco de Vitoria». Ararteko.
- Slaughter, Anne-Marie (1988): 'Pushing the Limits of the Liberal Peace', in D. Wippman (zuz.): *International Law and Ethnic Conflict*. Londres: Cornell University Press, 128-144 orr.

- Stavenhagen, Rodolfo (1995): 'Cultural Rights and Universal Human Rights', in A. Eide; C. Krause; A. Rosas (zuz.): *Economic, Social and Cultural Rights: A Textbook*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 63-77 orr.
- Triantaphyllides, Kyriacos (2004): *Informe sobre la función de las «eurorregiones» en el desarrollo de la política regional*, (2004/2257(INI)), Parlamento Europeo, Comisión de Desarrollo Regional.
- Wiener, Antje; Diez, Thomas (2004): *European Integration Theory*. Oxford: Oxford University Press.
3. «Europar Batasunaren aukera euskal gatazkan: trantsizio formulen bila»
- Beaupre-Gateau, Olivier (2006): *La frontière franco-espagnole au pays basque. Etude des fonctions de la frontière sur le territoire de l'eurocité bayonne-sant-sebastián*.
- Fernández, Tomás Ramón (1976): 'Las autonomías regionales. Tendencias europeas actuales'. *Civitas. Revista española de derecho administrativo* 10, 431-449.
- Hauriou, André (1972): *Institutions politiques et droit constitutionnel*. Paris: Montchrestien.
- Letamendia, Francisco (koord.) (2006): *Acción colectiva hegoalde-iparralde*. Madril: Fundamentos.
- Martín Retortillo, Sebastián (koord.) (1973): *Descentralización administrativa y organización política*. Madril: Alfaguara.
- Maull, Hanns; Overhaus, Marco (2007): *Time to Move on - The European Union after the German Council Presidency*. Deutsche-Aussenpolitik. 2007ko uztairearen 26a.
- Schmidt, Vivien (2006): *Democracy in Europe. The EU and National Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Timbal, Pierre-Clément; Castaldo, André (1993): *Histoire des institutions publiques et des faits sociaux*. Paris: Dalloz.
- Touraine, Alain (2005): *Un nouveau paradigme pour comprendre le monde d'aujourd'hui*. Paris: Fayard.
- Tsoukalis, Loukas (2004): *¿Qué Europa queremos? Los retos políticos y económicos de la nueva Unión Europea*. Barcelona: Paidós.
- Zenbait egile (2004): *Redes transfronterizas intervascas*. Leioa: EHU.
- Zenbait egile (2005): *La Europa ¿de quién?* Tafalla: Txalaparta.